om Prins *Maurits* te vermoorden. DWINGLO gaf daar tegen eene welingerigte verdeediging in 't licht. Uit zijne schriften, onder andere de *Nulliteiten van 't Stjnode van Dordrecht* en andere, blijkt, dat hij een der bitterste Remonstranten van dien tijd was. Hij was naderhand nog wel 20 Jaaren Predikant onder hen, in de *Gelukstad*.

Zie WASSENAAR, *Historisch Verhaal* van 1623. bl. 80-85, SLATIUS *klaar Vertoog*; DWINGLO's *Verdediging in* 4to.

DIJK, (ANTONIE VAN), een vermaard Schilder te *Antwerpen*, en in die Stad gebooren in het Jaar 1598. Hij was een der beste navolgers van den vermaarden RUBBENS, die 'er zig, met alle zijne magt, op toeleide om VAN DIJK naar 't leeven te leeren schilderen. Verder oefende hij zig in *Italie* en elders. Naa zijne wederkomst in zijne geboortestad, vervaardigde hij verscheiden uitmuntende kunststukken, als ook in *s' Hage* en elders. Uit *Holland* werd hij in *Engeland* ontboden, alwaar hij, uit hoofde van zijne konst, tot Ridder werd geslagen. De voornaamste Personaadjen van zijnen tijd, zijn, door hem, zeer uitvoerig naar het leven geschilderd. Hij overleed te London in 1640.

Zie HOUBRAKEN.

DIJK, (ADRIAAN ADRIAANSZOON VAN) in leven Secretaris te *Bleiswijk*, een der voornaamste eedverwanten, om Prins Maurits te vermoorden. Van dit boos ontwerp, hebben wij reeds verslag gedaan, op de *Artikelen* JAN en ABRAHAM BLANSAART, in ons *Zesde Deel*, bl. 597; als mede onder het Art. DAVID COORNWINDER, X Deel, bl. 520. Hier merken wij alleen aan, dat VAN DIJK, volgens den inhoud zijner Sententie, onthoofd en gevierendeeld werd.

Zie BRANDT, BAUDART en de aangeweezene *Artikelen*.

DYK,

DYK, (JACOB VAN) een Geldersman, die zig in de Orde der Jesuiten begaf. VAL. ANDREAS maakt met lof gewag van zijne schriften.

DYKEN; dus worden genaamd die konstgewrochten van menschen, welke de binnenlanden voor de Overstroomingen en het geweld der wateren beveiligen, op die plaatsen, alwaar de almagt geene *Duinen* geplant heeft. Zij zijn te zamen gesteld uit aarde, klei en andere daar toe dienstige stoffen. De lieden, die hier aan arbeiden, worden *Dijkers* genaamd. De veelheid en magt van water heeft de eerste aanleiding gegeeven tot dit hulpmiddel, om have en leeven in veiligheid te stellen. Naar gelange de bewooners, bijzonder van deeze gewesten, voor het geweld van water bloot laagen, hebben zij zig op de volmaaking deezer kunst meer en meer moeten toeleggen. De groote Russische Keizer, PETER DE I, vergeleek *Holland* bij een vat, en de Dijken, van welke het omringd wordt, bij de hoepels, die het vat aaneen houden, op dat het niet aan duigen valle. Men wil, dat deze konst reeds bij de Egijptenaars bekend was, en dat zij den Nijl en andere stroomen, door dit middel, binnen hunne oevers wisten te bedwingen.

Onzekerder is het, wanneer het bedijken van de tegenwoordige Landen van *Holland*, *Zeeland* en *Friesland* eenen aanvang heeft genoomen. SMALLEGANGE in zijn *Chronijk van Zeeland*, is van gedachte, dat de *Cimbren* het *dijken* van de *Grieken* geleerd hebben. Doch wij gelooven, dat al wat verhaald word, wegens het leggen van Dijken, zo in *Zeeland* als *Friesland*, als reeds vóór Christus geboorte geschied, indien geene beuzeltaal, ten minste zeer onzeker te zijn. Althans indien men moge geloof slaan aan de Beschrijving van *Plinius*, die in het laatst der Eerste eeuwe leefde, woonden toenmaals de volken wel op hooge heuvelen, doch waren nog niet voorzien van Dijken. Zijn verklaarder *Furmerius* zegt, in zijne Friesche Jaarboeken: „ De gedaante van *Friesland* was „ toen anders als nu, wijl het hier door aanspoeling toenam, „ en daar door afspoeling afnam. Naar 't Noorderlijk gewest, „ 't welk door de Brittannische Zee bespoeld word, is 't

„ overal

„ overal laag, door veele moerasſen ontoeganglijk, met veele „ meeren of poelen en ſtaande wateren doorſneeden, welke „ door veelvuldige rietſchorren alöm ongedaan, *met geene Dij-* „ *ken* of *Sluizen tegen het geweld der Zee voorzien zijn.*" Uit dit en andere bewijzen, welke zouden kunnen aangevoerd worden, durven wij beſluiten, dat, vóór den tijd, met welken de Jaartelling der Christenen een aanvang neemt, de *Oude Friezen* nog door geene Dijken beſchut werden; maar dat zij dit hulpmiddel eerst geleerd hebben van de *Romeinen*, die, gelijk uit verſcheiden plaatſen bij TACITUS blijkt, in het leggen van Dijken zeer ervaaren waren. Onder andere verhaalt hij, in het 13 zijner *Jaarboeken*, Kap. 31, hoe PAULINUS POMPEUS, Stadhouder ten tijde van NERO, een *Dijk*, ter weeringe van den Rhijn, deed maaken. Dit was de zelfde Dijk, die zestig Jaaren te vooren, door DRUZUS, begonnen, maar onvoltooid was gelaaten, en die, 13 Jaaren laater, door CIVILIS, weder verbroken werd. Van de *Romeinen* is deeze kunst overgegaan op de *Franken*, die op het onderhouden der *Dijken* verſcheiden Wetten maakten, welke in de verzameling der *Capitularia* en Saxiſche Landregten, te vinden zijn.

Onzeker is het, ondertusſchen, wanneer de eerſte bedijking, in *Holland* en *Zeeland*, geſchied zij. Zommigen ſtellen dit op het Jaar 37, anderen op het Jaar 42; zij geeven daarvan de eer aan CLAUDIUS CIVILIS. Anderen, die minder geloof verdienen, verſchuiven dezen nuttigen arbeid tot op het Jaar 1180. Doch onze oude Jaarboeken, die, al vóór dien tijd, van doorbraaaken van *Dijken en Dammen* gewag maaken, werpen dit gevoelen om verre; 't welk nog verder van zijne kragt beroofd wordt, door de aloude benamingen van Steden en Dorpen, die met *Dijk* of *Dam* eindigen, hoedanige zijn *Lattendijk*, *Ellewoutsdijk*, *Eversdijk* en anderen, die op *Dam* uitgaan. Veeleer zou men JUNIUS kunnen geloven, dat de *Batavieren*, die konst van de *Romeinen* geleerd hebbende, dezelve aan de *Friezen*, *Hollanders* en *Zeeuwen* hebben medegedeeld. De *Friezen* ſchreeven dit veelal toe aan ADGILLUS, die regeerde in het Jaar 640, of daar omtrent. Het blijkt ook,

ook, dat zij in het *dijken* zulke goede vorderingen maakten, dat zij daar door het bijzonder voorregt verkreegen, van niet buiten de Grenzen van hun Vaderland den krijg te moeten volgen; van welk voorregt zij naderhand, tegen Keizer FREDRIK DEN III, zich met 'er daad bedienden.

DOUZA verhaalt, in zijne Jaarboeken, dat de *Zeeuwsche* Eilanden, omtrent het Jaar 758, door de *Gothen* en *Deenen*, met Dijken en Dammen omgeeven zijn. SMALLEGANGE beweert dat een groot deel van *Zeeland*, reeds vóór 't Jaar 833, met *Dijken*, *Dammen* en *Gebouwen* voorzien was; doch dat *Duiveland*, *Noordbeveland*, *Wolfaartsdijk*, *Zuidbeveland* en *Toolen*, eerst na het Jaar 850, bedijkt zijn. In de *Vlaamsche* Chronijken leest men, dat in het Jaar 1180, door de Hollanders, de *Dijken* en *Dammen* te *Sluis* gemaakt wierden, en dus meer dan 100 Jaaren nadat *Holland* bedijkt was. Van tijd tot tijd zijn dus de aan Zee geleegene Landen, ten deele bedijkt, en ten deele daardoor, voor de overstroomingen, beveiligd. Wij zeggen, *ten deele*, om dat de droevige ondervinding maar al te dikwijls geleerd heeft, hoe zelfs de allerzwaarste *Dijken*, door het onweerstaanbaar geweld der slaande wateren, verbroken en de schoonste Landen een prooij der zilte wateren geworden zijn. GUICIARDYN en BERTIUS, in hunne *Beschrijvingen van Vlaanderen*, verhaalen, dat aldaar, in 't Jaar 1340, in gebruik was, wanneer men Land verkocht of verpandde, met uitdrukkelijke woorden in de Koopbrieven te schrijven, indien het Land binnen de tien Jaaren overstroomd werd, dat de koop als dan te niet was; waaruit blijkt dat bij ondervinding gebleeken was, hoe weinig vertrouwen men op de Dijken kon stellen. — Bijkans onnoemelijk zijn de kosten, welke het leggen en onderhouden der Dijken vordert. Om niet te spreeken van de *Oostfriesche* Dijken, en ons alleen tot die van *Zeeland* te bepaalen; van MEETEREN en SMALLEGANGE tekenen aan, dat de omloop der Landen van *Zeeland*, zo verre die met *Dijken* bezet en beschut zijn, wel gemeeten zijnde, veertig mijlen weegs bedraagt, elke mijl van veertighonderd roeden, (THUANUS zegt 400, en PARS 1400 roeden) en dat elke roede Dijks, de eene door de andere gere-

kend, gekost heeft, ruim 10 ponden vlaams, of 60 guldens, van 20 ſtuivers ieder gulden; zo dat, zeggen zij, volgens deze rekening, alle de *Buitendijken*, te zamen genomen, komen te ſtaan op *dertig tonnen gouds*. THUANUS, uit dit *Dijkmaaken*, den rijkdom van 't Land afleidende, zegt, op het Jaar 1590, van *Holland* en *Zeeland* ſpreekende: „ Uit „ geene zaaken, kan men beter den rijkdom van dezelve af„ leiden, dan uit de groote en zwaare kosten, welke gedaan „ worden, aan het maaken der Dijken, waardoor zij zig tegen „ de overſtrooming der Zee beſchermen. Want de omtrek der „ *Zeeuwſche* Eilanden begrijpt wel 40 mijlen weegs; ieder mijl „ is 400 roeden, en ieder roede 12 voeten; de voet gerekend „ op 5 gulden, zo volgt, dat het geheel komt te kosten, „ 160000 *Vlaamſche* ponden; dat is, negen honderd zestig„ duizend guldens." Onder deeze berekening zijn nog niet begreepen de *Binnen-Dijken*, van ouds gemaakt, en derzelver jaarlijks onderhoud. Volgens de aantekening van SMALLEGANGE, uit *Reinier Telle*, moeten, in het *Land van Schouwen*, van ieder *gemeet*, of halve morgen Hollandsch, alle Jaaren betaald worden, zo aan Schot als Dijkgeld, omtrent 4 guldens, welke penningen alleen tot Dijkmaakinge beſteed worden. A. PARS tekent aan, dat Holland, worſtelende tegen de Zee, Rivieren en uitgaande Meiren, naauwlijks 400,000 morgens vrugtbaar Land, buiten *Duin* en *Hei* bevat, en dat zomtijds aan ééne roede, langs den Zeedijk geleegen, wel 600 guldens kosten moeten gedaan worden: welke berekening, evenwel, ons dunkt een weinig te hoog geſteld te zijn. Doch, vooronderſteld, dat elke roede *Dijks*, gewoonlijk, buiten ongewoone ſchade, op 120 guldens word gerekend, zal men een denkbeeld kunnen vormen van de verbaazende ſommen, welke aan de Dijken te koste gelegd moeten worden.

Wat aangaat de manier van *Dijken* of *bedijken*; GUICIARDYN geeft een bericht, hoe de *Zeeuwen* daaromtrent plagten te werk te gaan. „ De Zeeuwſche Dijken, zegt hij, die ge„ meenlijk 10 Antwerpſche ellen hoog zijn, en van onderen 25 „ van gelijke ellen breed, worden door arbeid en vernuft ge„ maakt, niet van gemeene, maar van taaije klaiachtige aarde, „ binnenwaards met ſteen aangevuld, en buitenwaards voorzien

„ met

„ met wonderlijk konstig zaamgevlogten stroo van twee vinge-
„ ren dik. Te weeten, op dat de aanstotende Zeegolven de
„ spitzen der Dijken niet zouden afkabbelen, of uitslaan, is
„ men nu meest overal gewoon zo hoog het water door-
„ gaans slaat, daar overal, even als een digt en wel door-
„ wrogt net, of matten van stroo, of rietagtig stroo, te brei-
„ den, en in de aarde of klai vast te hegten; welke arbeid den
„ naam draagt van *bestikken* of *bekrammen*, die verrigt word
„ door sterke arbeiders, die men *stikkers* noemt. Deze *stik-*
„ *kers* draaijen het stroo, ter dikte van twee of drie vingeren,
„ zo vast in een, als of het touwen waren, en hegten het
„ met een ijzer vast in de Dijken, dat zij *kram* of
„ *dijkspade* noemen; hebbende die kram, van onderen, twee
„ tanden, om het stroo te vatten; deze door het stroo heen
„ gestooken zijnde, vallen zij met al hunne magt op de *dijkspade*;
„ hebbende voor den Buik een dikke ijzeren plaat, om zig niet
„ te bezeeren."

Op sommige plaatzen ziet men de Dijken ter hoogte van 16, tot 20, ja 24 voeten, en op den kruin zo breed, dat 'er twee wagens naast elkander konnen rijden. Beneden aan den voet beslaan zij, veelal, de breedte van twee of drie roeden, of ook wel van 100 of 120 voeten; aan den buitenkant, om ze voor het afzakken te bewaaren, zijn ze bezet met zwaare paalen. SMALLEGANGE meldt, in zijn Kronijk, de schikkingen, ten tijde van KAREL DEN V, en zijnen Zoon FILIPS, daar omtrent beraamd.

Naardemaal deze konstwerken, even als de *Duinen*, volgens billijke wetten moeten onderhouden worden, hebben de Graaven van *Holland* en *Zeeland*, ten allen tijde, daarvoor zeer zorgvuldig gewaakt; in MIERIS *Charterboek* zijn daar van overvloedige bewijzen voorhanden. De wetten, door 's Lands Staaten, naderhand hierop gemaakt, en, van tijd tot tijd, vermeerderd of verbeterd, zijn te vinden in de bekende Plakaatboeken. Hier toe behooren, inzonderheid, de *Dijk-* en *Zijlregten*, het *Spatenrecht*, de Instructien voor *Dijkmeesteren*, *Dijkbaazen*, *Dijkgrauven*, *Heemraaden*, in *Holland*, *Zeeland* en *Friesland*, en *Dijkrechters* in *Oostfriesland*; ook de Ordonnantien, op de *Dijkschouwingen*, *Dijkpandingen*, enz.

Van de *Paal-* en *Kokerwormen* ſpreekende, zullen wij in 't vervolg gelegenheid hebben aan te wijzen, welke veranderingen, in het verzorgen der *Dijken*, daardoor veroorzaakt zijn. Onder het *Art.* ROBLES, (CASPAR) zal de ſtaat en geſteldheid der *Frieſche Zeedijken*, zo van de voorige als tegenwoordige eeuwen; vermeld worden.

De kosten der Dijkaadjen, die, gelijk wij boven reeds gezien hebben, ongemeen hoog loopen, worden, even als die, welke vereischt worden tot onderhoud van het Kollegie en de bedienden der Heemraadſchappen, gevonden uit de belastingen op de Landerijen; welke kosten, in *Noord-Holland*, zo hoog zijn gereezen, dat men reeds verſcheiden Landerijen heeft *ſpaa* geſtooken; zijnde in *Zuid-Holland* tot die hoogte geklommen, dat de eigenaars der Landerijen naauwlijks twee en één half of drie ten honderd van hun Kapitaal kunnen rekenen. In *Rhijnland* moeten tegenwoordig de Landerijen, voor Jaarlijkſche omſlagen, meer dan 40 ſtuivers, voor ieder morgen, opbrengen. In *Delfland* beloopt dit reeds boven de 50 ſtuivers. Daarenboven, bedraagen de Polderkosten omtrent 30, en de Ambachtskosten 11 of 12 ſtuivers voor ieder morgen. Doch dit is het nog niet alles. De *Zuidhollandſche Landerijen* moeten, daarenboven, voor gewoonlijke verpondingen, 5 guldens, en voor buitengewoone 50 ſtuivers van ieder morgen aan 't Land betaalen, boven en behalven de belastingen, welke van de voortbrengzels deezer landen moeten opgebragt worden. De waarde van één morgen best Land, in dien oord, word begroot op bijna 500 guldens. Ieder morgen doet aan Landhuur bijna 30 guldens; de verpondingen en omſlagen moeten hier eerst betaald, en Huis, Schuur, Hooiberg en Poldermoolen, enz. onderhouden worden. L'EPIE, bl. 188, begroot alle deze onkosten, van ieder morgen Lands, in *Noord-Holland*, op twintig guldens.

DYKGRAAF; zie HOOGHEEMRAADEN.

DYKSHORNE, of DYKSHOORN, een der oudſte Frieſche Dorpen, weleer geleegen tusſchen het Dorp *Almenum*, 't welk zedert binnen de Wallen der Stad *Harlingen* is getrokken, en

en ter *Schelling*. In het Jaar 1130, ſtond bij hetzelve een aanzienlijk ſlot. Al zedert eenige eeuwen legt het in de Zuider Zee bedolven.

DYKHUIZEN, weleer een oud Adelijk Kaſteel in *Groningerland*, na bij *Apingadam*. Tegenwoordig is 'er niets anders van te zien dan een klein gedeelte van den Zuider muur.

DYKHUIZEN, weleer een Maagden-Klooſter over de *Eems*.

Zie *Oudh. van Groningen*.

DYKVELD en RATILES, eene Ambachtsheerlijkheid, in 't Land van *Montfoort*, liggende nabij *Oudewater*, aan de Zuidzijde van den *Yſſel*. Binnen haaren omtrek bevat zij 434 morgens; zij is leenroerig aan de Provintie *Utrecht*, en de *Proostdij van Oud-Munſter*. Voorheen behoorde deeze Heerlijkheid aan den Heer EVERARD VAN WEEDE, beroemd door zijne aanzienlijke Gezantſchappen en andere dienſten, aan den Staat beweezen, gelijk wij, op het *Art.* WEEDE (EVERARD VAN), *Heer van Dijkveld*, zullen zien. Na zijnen dood, voorgevallen in den Jaare 1702, ging DYKVELD en RATILES over in het Geſlacht van PAAUW; de Heer JAN FREDRIK VAN BEEK, als in Huwelijk hebbende ISABELLA PAAUW, werd, in den Jaare 1760, daar mede beleend.

DYL, of de DYLE, een Rivier in *Brabant*, die zig, bij *Mechelen*, in de *Schelde* ontlast.

Zie OUDHOF, *Verhaal der Watervloeden*.

DYLER of d'EYLERSCHANS, eene ſterkte aan de *Eems*, in *Oostfriesland*, op de grenzen van *Groningen* en *Munſterland*, behoorende onder 't gebied van den Staat. In het Jaar 1663, maakte 'er zig de Biſschop van *Munſter*, met geweld, meeſter van. Vermids die gehaate Kerkvoogd een te gevaarlijk nabuur was, deeden de Staaten, in 't volgende Jaar, de Schans belegeren; naa een beleg van veertien dagen, werd zij,

op den 4 Junij, hernomen. De Bisschop toonde zig hier over zo verstoord, dat hij, om wraak te neemen, zig verbond met Koning KAREL DEN II, en den Staat den daarop volgenden kostbaaren en nadeeligen Oorlog berokkende. Zedert, echter, werd hij genoodzaakt, om den Vrede te verzoeken: zo als wij, op zijn ARTIKEL, getoond hebben.

Zie CHRISTOPHEL BERNARD,
Deel IX. bl. 281, enz.

DYMENEUS, (GUILIELMUS) of WILLEM DYM, in het Jaar 1508, te Rotterdam geboren, uit een aanzienlijk *Geldersch* Geslacht. Eerst oeffende hij zig te *Leijden*, en bezogt vervolgens de voornaamste Hooge Schoolen van *Europa*, om zig in de Regtsgeleerdheid verder bekwaam te maaken. Naderhand bekleedde hij den post van Advocat, te *Mechelen*. Keizer KAREL DE V stelde hem aan tot Raad en President te *Utrecht*; acht Jaaren bekleedde hij dit aanzienlijk ampt. Hij stierf op den 5 November des Jaars 1585, nalaatende den roem van uitsteekende bekwaamheden.

E.

EBBIUS, (HENRICUS) was, volgens het verhaal van DE LA TORRE, van geboorte een *Amsteldammer*. Zijne letteroeffeningen, aan de Hooge Schoolen, voleindigd hebbende, werd hij Licentiaat in de Godgeleerdheid, daarna Kanunnik en Schatmeester van de Kerk te *Haarlem*. In het Jaar 1615, werd hij van daar beroepen als Pastoor te *Amsteldam*, alwaar hi overleed, in het Jaar 1657. In den tusschentijd van 1615-1657, heeft hij ook, eenige Jaaren, de Kerk van *Weesp* bediend.

EBIN-